

□ تلاش برای انتقال احساسی صادقانه

□ سهراب هادی

یادداشتی کوتاه بر

نمایشگاه نقاشی محمدعلی ترقی جاه

گالری دوم موزه هنرهای معاصر در این دوره از سلسله فعالیت های هنری اش به نقاشی های محمد علی ترقی جاه اختصاص یافته است. ترقی جاه از آن دسته هنرمندانی است که با انقلاب رشد کرده، اولین نمایشگاهش بعد از انقلاب در موزه هنرهای معاصر همراه با نظرگاه و دیدگاههایش نسبت به موقعیت هنر و رسالتهایش بعنوان زبانی گویا به نمایش درآمد.

آنچه در آن نمایشگاه یافتیم توجه به طبیعت و ثبت لحظه های گذرا بود که این از تبحرهای کاری نقاش است. ترقی جاه حاصل تجربیاتش را که در سالهای ۶۰ و ۶۱ آموخته در این نمایشگاه به قضاوت و تماشا گذاشته است. این دوره از کارها هاله ای است درخشان و نظاره ای دقیق بر طبیعت و محیط روستا.

نقاش توجهاتش را بسادگی در زوایای طبیعت رسوخ داده و در ثبت لحظه های زندگی روستائی موفق بوده، او آنچنان شیفته به ظرافت های طبیعت نگریسته که در برداشت هایی مختصر از طبیعت به انعکاس گل و گیاه اکتفا نکرده و روحی در کار دمیده تا واقعیت درونی زندگی روستائی را به قضاوت بکشاند. این مجذوب ماندن در طبیعت و بیدریغ نگریستن بر محیط آنچنان نقاش را متأثر ساخته که جایگاه انسانها را در پیدایش و بوجود آوردن این واقعیت ها چندانکه شایسته آنهاست به تصویر نکشاده است. این دید نقاش را

در محدوده‌ای معین قرار داده و گریز از انسان و عملکردهایش را در تک تک پرده‌هایش آشکارا می‌بینیم.

در نیمه گالری به دو تک چهره که در ردیف تکرارهای طبیعت بی جان قرار گرفته‌اند برمی‌خوریم، این دو اثر متمایز از کل نمایشگاه است و در رویارویی با آنها این حس را تجربه می‌کنیم که نقاش قصد گریز از روال معمول را دارد و احساس مقید نبودن در یک قالب معین را لمس کرده است.

چهره مرد میان سال و تک پرتره‌ای که از جوانی مبهوت طراحی و رنگ‌آمیزی شده نشانه‌های گریز نقاش از بیان ناتوالیستی طبیعت است. از این دو اثر که بگذریم، تداوم و روال کارهای گذشته نقاش را با تکرار وزاویه نگری‌های معمولش به تماشا می‌ایستیم.

ترقی جاه با گریز از فضاها، شهر و سفر به روستا در رویارویی با روستائیان خلوص و صفای همیشگی آنها را برای شهر به ارمغان می‌آورد. و این نه در قالب عملکردهای روستائیان است، بلکه با نگرش بر چگونگی قضاوتشان و دیوار نوشته‌های محل زندگی آنهاست که شعارگونه‌اند.

کارهای آب‌مرکبی شاید می‌خواهند هر کدام حکایتی باشند از نقش فعال زن روستائی در جامعه امروز که چندان با کفایت و گویا نیستند و دسته‌ای از کارها را هم در اولین نمایشگاه بعد از انقلاب به تماشا ایستاده‌ایم. ترقی جاه در تابلوی در غروب جنگل «اگر این اسم مناسب با تابلو باشد» از روال معمول خود خارج و قصد تجربه‌ای تازه را داشته است.

عدم رعایت پرسپکتیو و ناهمگون بودن تجزیه نور و متمرکز بودن رنگ‌های متمایل به گرم در مقابل توده‌های تاریک رنگ نمایانگر عدم موفقیت نقاش در این تجربه کاری است.

این تابلو هم اگر در همان روال معمول به اجرا در می‌آمد قادر بود تا ظرافت‌ها و خلوص جنگل را بهتر بیان دارد، در صورتیکه این گریز تجربه‌ایست ناموفق در ردیف کارهای ترقی جاه.

دو تابلوی حضور بر آرامگاه شهید و تیمار رزمنده با وجود رعایت تکنیک همیشگی حکایت از ترکیبی ناموزون و رنگ آمیزی های ناپخته دارند و نقاش در ترکیب و جای دادن عوامل و اجزاء تابلو که همانا حضور چندین نفر در یک اثر است ترکیبی ناهماهنگ عرضه داشته که فاقد اصول و رعایت ترکیب بندی می باشند اما آنچه معین است کار از اندیشه ای صادق و روحی پاک حکایت دارد.

نقاش در برداشت هایش از طبیعت به استثناء تابلوی «غروب جنگل» در حد انتقال یک احساس صادق، موفق بوده و آنگاه که قصد دخالت از طرف نقاش در این انتقال صورت پذیرد و مفاهیم در آن نقش بندند و انسانها قصد حضور یا بند تردید و دوگانگی در اثر، بیننده را به ابهام می کشاند. این تردید در جای خود حکایت از عدم تسلط نقاش اجرای کار و در انتها نامعین بودن نقش انسانها در اثر می باشد. آنچه بیش از همه در تمام کارهای ترقی جاه جلوه ای عیان دارد ایستائی جسم و سکون انسانها و عدم حرکت است. ترکیب های انفرادی و عکس گونه، بازماندن از حرکت و متحیر بر تماشاگر نگاه کردن آدم های نقش بسته بر تابلوها از خصوصیات کار دور بینی و عکاسی شبه نقاشی است که ترقی جاه سخت بدان معتقد است.

طبیعت هایش به تنهایی موفقند، رنگ هایش کهنه، مستمر و متوالی است و تجربه هایش به تکرار می مانند و نقاش تا حدی که لازمه شناختی دقیق باشد طبیعت را بدون آدم هایش تجربه کرده و هنگامه آنست تا با عبور از این مرحله تجربی حسی تازه را کشف کند و انتظار آن میرود که در نمایشگاههای آینده حرکتی تازه را در کارهایش به تماشا بایستیم.

شاید ادامه این مسیر و ماندن در این قالب هم رضایتی برای نقاش نداشته باشد، اما خارج شدن از این تکرار که در مقطعی برای بدست آوردن تجربیاتی نوازامی بوده است راه را برای شناخت تجربه هایی تازه می گشاید.

انشاء الله